

Poznań, 21.05.2026

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne dr Ayhamowi Hammourowi

Podstawowe dane o recenzencie:

prof. AMP dr hab. Maciej Pabich

Akademia Muzyczna

im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu

e-mail: mpabich@amuz.edu.pl

Zlecniodawca:

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Rada Doskonałości Naukowej, działając na podstawie art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w związku z postępowaniem w sprawie nadania dr. Ayhamowi Hammourowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne, wszczętym w dniu 9 stycznia 2026 roku, powołała mnie na recenzenta w przedmiotowym postępowaniu.

Podstawowe dane o habilitancie:

Ayham Hammour - pianista, pedagog i badacz, absolwent Higher Institute of Music w Damaszku oraz Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, gdzie ukończył studia magisterskie w klasie fortepianu prof. Mirosława Herbowskiego. W 2022 roku uzyskał stopień doktora sztuk muzycznych w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi pod kierunkiem prof. Mariusza Drzewickiego, przedstawiając rozprawę doktorską pt. *Programowość, innowacyjność i dramaturgia w sonatach fortepianowych Siergieja Rachmaninowa*.

Prowadzi aktywną działalność dydaktyczną, związaną zarówno ze szkolnictwem muzycznym I i II stopnia, jak i z kształceniem akademickim – od 2019 roku pracuje jako adiunkt w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Jego doświadczenie pedagogiczne obejmuje także pracę w Syrii oraz wieloletnią działalność w polskich szkołach muzycznych.

Ocena Autoreferatu

Autoreferat Ayhama Hammoura stanowi wyjątkowo dojrzałą i wielowymiarową prezentację drogi artystycznej, wyraźnie wykraczającą poza standardowy, dokumentacyjny charakter tego typu opracowań. Autor nie ogranicza się do chronologicznego zestawienia faktów, lecz buduje spójną narrację, w której rozwój muzyczny, doświadczenia życiowe oraz refleksja estetyczna tworzą logiczną i przekonującą całość.

Na szczególne podkreślenie zasługuje umiejętność osadzenia własnej biografii w szerokim kontekście kulturowym. Wprowadzenie odnoszące się do środowiska rodzinnego oraz tradycji muzycznych Bliskiego Wschodu nie tylko indywidualizuje sylwetkę autora, lecz także pozwala lepiej zrozumieć źródła jego wrażliwości artystycznej. Takie ujęcie nadaje autoreferatowi wymiar głębszy niż czysto zawodowy, ukazuje artystę jako twórcę ukształtowanego przez złożone, wielokulturowe doświadczenie.

Istotnym walorem tekstu jest również wyraźnie zaznaczona świadomość procesu kształcenia i rozwoju artystycznego. Autor w sposób przekonujący opisuje wpływ kolejnych etapów edukacji oraz znaczenie spotkań z wybitnymi pedagogami, ukazując nie tylko fakty, lecz także ich realny wpływ na kształtowanie własnego języka wykonawczego. Szczególnie cenne są fragmenty, w których refleksja pedagogiczna łączy się z doświadczeniem estradowym, tworząc obraz muzyka świadomego zarówno technicznych, jak i psychologicznych aspektów pracy artystycznej.

Na wysokim poziomie stoi także warstwa refleksji estetycznej. W partiach poświęconych twórczości Roberta Schumanna oraz Siergieja Rachmaninowa autor posługuje się precyzyjnym, a zarazem obrazowym językiem, trafnie identyfikując kluczowe problemy interpretacyjne, takie jak narracyjność, kontrastowość, myślenie orkiestrowe czy wielowarstwowość faktury. Wypowiedzi te świadczą o ugruntowanej świadomości stylistycznej i umiejętności łączenia analizy teoretycznej z praktyką wykonawczą.

Autoreferat przekonująco dokumentuje również szeroką i zróżnicowaną działalność artystyczną oraz dydaktyczną habilitanta, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności międzynarodowej. Liczne występy, współpraca z ośrodkami zagranicznymi oraz inicjatywy edukacyjne ukazują go jako muzyka aktywnie uczestniczącego w życiu artystycznym na wielu poziomach - jako wykonawcę, pedagoga i organizatora.

Podsumowując, autoreferat Ayhama Hammoura należy ocenić jako opracowanie o wysokim poziomie merytorycznym i stylistycznym, które w sposób przekonujący prezentuje sylwetkę artysty świadomego swojej drogi twórczej, zakorzenionego w tradycji, a jednocześnie aktywnie uczestniczącego w międzynarodowym obiegu kultury muzycznej.

Ocena dzieła artystycznego

Dziełem głównym wskazanym przez dra Ayhama Hammoura jest płyta CD, na której habilitant zarejestrował wykonanie dwóch dzieł Roberta Schumanna – Sonatę nr 1 fis-moll op. 11 oraz Fantasiestücke op. 12.

Nagranie zostało zrealizowane w sali koncertowej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Ludomira Różyckiego w Kielcach. Reżyseria nagrania, montaż oraz mastering - Tomasz Bartoszek. Płyta została wydana przez DUX Recording Producers.

Sonata fis-moll op. 11

Interpretacja pierwszej części Sonaty fis-moll op. 11 Roberta Schumanna w wykonaniu Ayhama Hammoura zwraca uwagę godną podziwu swobodą pianistyczną oraz wysokim stopniem kontroli nad złożoną fakturą utworu. Materiał dźwiękowy ukazany jest w sposób przejrzysty, z wyraźnie zaznaczonymi planami brzmieniowymi, co sprzyja czytelności narracji i pozwala uchwycić sonatowy przebieg formy mimo jej schumannowskiej nieregularności.

Introdukcja utrzymana jest w tonie powściągliwej refleksyjności, z wyraźnym akcentem poetyckim. Interpretacja ta zdaje się jednak rezygnować częściowo z dramatycznego potencjału tej części, ograniczając kontrast pomiędzy jej bardziej gwałtownymi a lirycznymi elementami.

W Allegro vivace uwagę zwraca naturalna płynność prowadzenia narracji oraz swoboda techniczna, dzięki którym zawiłości fakturalne nie stanowią dla wykonawcy przeszkody. Pewien niedosyt może jednak budzić ograniczone zróżnicowanie artykulacyjne i dynamiczne w momentach wymagających wyraźniejszego „osadzenia” akordu i większej wyrazistości. Szczególnie interesujący fragment (ok. t. 75), oparty na motorycznej figuracji nie zostaje w pełni wykorzystany jako środek budowania napięcia dramaturgicznego. Zamiast stopniowego narastania energii, sugerującego wyłanianie się ruchu „z oddali”, przebieg ten ukazany jest w sposób bardziej jednorodny, co trochę zmniejsza jego potencjał obrazowy.

W dalszym przebiegu części zauważalne jest także pewne zatarcie kontrastów pomiędzy żywiołowym idiomem Florestana a bardziej introspektywnym, „euzebiuszowym” wymiarem narracji, który w interpretacji mógłby zostać wyraźniej wyeksponowany.

Całość ujęcia cechuje jednak konsekwencja i spójność koncepcji interpretacyjnej. Wykonawca prezentuje przekonującą kontrolę nad formą, ujmując Allegro zarówno jako strukturę sonatową, jak i romantyczną, swobodnie rozwijającą się narrację muzyczną. Jednocześnie można odczuć pewien niedosyt wynikający z ograniczonego zakresu kontrastów wyrazowych, które w tym repertuarze stanowią jeden z kluczowych elementów jego idiomu.

W części drugiej (Aria) Ayham Hammour proponuje ujęcie wyraźnie liryczne, oparte na śpiewnym prowadzeniu frazy i dbałości o kulturę dźwięku. Interpretacja ta operuje miękką kantyleną i wyrównaną linią melodyczną, co sprzyja odbiorowi tej części jako intymnej, wokalne wypowiedzi.

Na szczególną uwagę zasługuje jakość brzmienia oraz sposób prowadzenia głosu tenorowego, który od wczesnych odcinków (m.in. od ok. t. 16) zostaje wyraźnie wyeksponowany i poprowadzony z dużą świadomością liniową. Całość sprawia wrażenie interpretacji komfortowej w odbiorze, konsekwentnej i stylistycznie spójnej.

Można jednak odnieść wrażenie, iż przyjęta koncepcja prowadzi do pewnego wygładzenia kontrastów wpisanych w tekst muzyczny. W szczególności odcinki o większym napięciu ekspresyjnym (oznaczenia typu *sforzato*) nie są traktowane w sposób dramatyczny, lecz raczej wpisane w ogólną, liryczną narrację. W efekcie potencjał retoryczny tych momentów ulega częściowemu złagodzeniu.

Z perspektywy kształtowania frazy można by również rozważyć większe zróżnicowanie agogiczne, zwłaszcza poprzez subtelne wydłużenie pauz pomiędzy kolejnymi „wypowiedziami” muzycznymi, co dodatkowo podkreśliłoby wokalny charakter tej części. Podobnie zakończenia łuków frazowych mogłyby zostać silniej zarysowane poprzez bardziej świadome domykanie gestu muzycznego.

Interpretacja ta, mimo wskazanych zastrzeżeń, pozostaje jednak przekonująca w swoim zasadniczym założeniu jako spójna, liryczna wizja Arii, akcentująca jej śpiewność i barwową subtelność, nawet kosztem ograniczenia wewnętrznych napięć dramatycznych.

W trzeciej części Sonaty Ayham Hammour prezentuje ujęcie o wyraźnie zaznaczonej płynności ruchu i naturalnej motoryce, wynikającej z realizacji tempa zbliżonego do wskazań kompozytora. Interpretacja ta cechuje się lekkością i elegancją prowadzenia, co sprzyja przejrzystości faktury i komfortowi odbioru. Można jednak odnieść wrażenie, iż przyjęte tempo, choć zgodne z zapisem, ogranicza możliwość pełniejszego wydobywania charakterystycznej dla tej części ostrości i nerwowej energii. Nieznaczące jego „ściągnięcie” mogłoby pozwolić na bardziej wyraziste ukształtowanie detalu artykulacyjnego oraz większe zróżnicowanie charakterów.

W odcinku tanecznym (ok. t. 51, *più Allegro*) zmiana charakteru nie znajduje wyraźnego odzwierciedlenia w sferze agogicznej, co prowadzi do pewnego ujednolicenia narracji. Choć nie zaburza to całościowego odbioru, pozostaje w pewnym oddaleniu od sugestii zawartych w tekście muzycznym.

Środkowa część (Intermezzo) ukazana zostaje w duchu lirycznej elegancji, z dbałością o barwę i płynność frazy. Jednocześnie można odczuć pewien niedosyt w zakresie ekspresyjnej głębi, szczególnie w miejscach o większym potencjale dramatycznym, które w interpretacji zostają raczej złagodzone niż w pełni rozwinięte. Podobnie fragmenty o charakterze quasi-recytatywnym zachowują elegancję, lecz nieco powściągliwy wyraz, przez co tracą część swojej retorycznej ostrości.

Pomimo tych zastrzeżeń, całość ujęcia pozostaje przekonująca i spójna stylistycznie. Interpretacja Ayhama Hammoura eksponuje walory brzmieniowe i klarowność struktury,

oferując słuchaczowi komfortowy i estetycznie wyważony obraz tej części, nawet jeśli odbywa się to kosztem silniejszego zarysowania kontrastów i dramatyzmu.

Finał Sonaty fis-moll op. 11 Robert Schumann w interpretacji Ayham Hammour ukazany zostaje jako rozbudowana, logicznie prowadzona narracja o wyraźnym rozmachu wirtuozowskim. Wykonawca prezentuje wysoki poziom kontroli technicznej, a całość przebiegu muzycznego rozwija się w sposób spójny i przekonujący pod względem formalnym.

Wydaje się jednak, że przyjęta koncepcja interpretacyjna opiera się w większym stopniu na myśleniu kategoriami dużej formy niż na różnicowaniu materiału motywicznego i kontrastów wyrazowych. Już w początkowym odcinku zauważalny jest stosunkowo niewielki kontrast pomiędzy oznaczeniami dynamicznymi (*forte* – *piano*), co prowadzi do pewnego ujednolicenia narracji.

Podobna tendencja ujawnia się w podejściu do szczegółów artykulacyjnych. W miejscach, gdzie kompozytor wyraźnie zaznacza czterodźwiękowe grupy akordowe ujęte łukami, sugerujące bardziej śpiewne, „legatowe” prowadzenie faktury, interpretacja skłania się ku ich ujednoliceniu artykulacyjnemu. W efekcie dochodzi do zatarcia kontrastu pomiędzy akordową deklamacją a późniejszym, bardziej wiązonym przebiegiem, co ogranicza wewnętrzne zróżnicowanie faktury. Zjawisko to pojawia się konsekwentnie również w dalszym przebiegu części (m.in. w okolicach t. 58).

Można również wskazać na pewien niedosyt w zakresie różnicowania dynamicznego i artykulacyjnego, które w tym repertuarze stanowią istotny element budowania napięcia dramaturgicznego oraz wyrazistego kształtowania „postaci” muzycznych.

Pomimo tych uwag, interpretacja pozostaje przekonująca jako całość, przede wszystkim dzięki swojej spójności, logicznemu prowadzeniu narracji oraz imponującej swobodzie pianistycznej wykonawcy. Finał jawi się tu jako forma konsekwentnie realizowana, choć może nie do końca wykorzystująca bogactwo detali ekspresyjnych zawartych w zapisie kompozytora.

Interpretacja Sonaty fis-moll op. 11 Robert Schumann w wykonaniu Ayhama Hammoura jawi się jako ujęcie spójne i konsekwentne, oparte na wyraźnej kontroli nad przebiegiem formalnym oraz wysokiej kulturze pianistycznej. Wykonawca prezentuje imponującą swobodę techniczną, dzięki której złożona faktura utworu zostaje ukazana w sposób przejrzysty, z czytelnie zarysowanymi planami dźwiękowymi i logicznie prowadzoną narracją.

Na szczególną uwagę zasługuje umiejętność utrzymania ciągłości formy w utworze, który ze względu na swoją fragmentaryczność i silnie zindywidualizowany język wymaga od wykonawcy aktywnego kształtowania struktury. Ayham Hammour ujmuje sonatę jako spójny proces muzyczny, unikając rozproszenia jej w epizodyczności, co stanowi niewątpliwy walor interpretacji.

Całość pozostaje przekonująca dzięki swojej wewnętrznej logice, spójności koncepcji oraz imponującej swobodzie wykonawczej. Jest to interpretacja, która eksponuje architektoniczny wymiar utworu i jego ciągłość narracyjną, choć kosztem większego zróżnicowania ekspresyjnego i wyrazistego modelowania kontrastów.

Fantasiestücke op. 12

Cykl *Fantasiestücke* op. 12 należy do najbardziej charakterystycznych przejawów idiomu fortepianowego Roberta Schumanna, w którym fragmentaryczność formy, zmienność stanów afektywnych oraz dualizm ekspresyjny (Florestan–Eusebius) determinują zarówno strukturę utworów, jak i ich realizację wykonawczą.

W utworze otwierającym cykl *Fantasiestücke* op. 12 („Des Abends”) Ayham Hammour prezentuje ujęcie o wyrazie lirycznym, kontemplacyjnym charakterze, oparte na pięknym, śpiewnym brzmieniu i starannie prowadzonej narracji. Na szczególne podkreślenie zasługuje jakość dźwięku, miękka, wokalna kantylena sprzyja budowaniu atmosfery intymności i skupienia, zgodnej z estetyką tej miniatury.

Interpretacja cechuje się dużą kulturą brzmienia oraz umiejętnością utrzymania jednolitego nastroju, co pozwala odbiorcy zanurzyć się w subtelnej, wieczornej aurze utworu. Narracja prowadzona jest w sposób naturalny i przekonujący, bez nadmiernej ekspresji, co pozostaje w zgodzie z charakterem tej części cyklu.

Z perspektywy bardziej wymagającego słuchacza można jednak wskazać na pewien niedosyt w zakresie długofalowego prowadzenia frazy. Momentami odczuwalna jest większa segmentacja przebiegu muzycznego, podczas gdy utwór ten szczególnie zyskuje przy bardziej ciągłym, ponad metrum ujęciu narracji, zacierającym wyraźny podział taktowy.

Uwagi te nie podważają jednak wysokiego poziomu interpretacji, która pozostaje spójna stylistycznie i bardzo przekonująca w swoim zasadniczym, lirycznym założeniu.

W drugim utworze cyklu *Fantasiestücke* op. 12 („Aufschwung”) Ayham Hammour wyraźnie eksponuje pierwiastek wirtuozowski, proponując interpretację o dużej energii i impecie. Błyskotliwe tempo oraz swoboda techniczna sprawiają, że wykonanie nabiera charakteru porywającego i efektownego, angażując słuchacza swoją dynamiką i intensywnością.

Narracja prowadzona jest z rozmachem, a pianistyczna pewność i kontrola pozwalają na realizację wymagającej faktury bez utraty klarowności. Interpretacja budzi podziw pod względem wykonawczym, ukazując wysokie kompetencje techniczne i sceniczną ekspresję wykonawcy.

W moim mniemaniu jednak tak zdecydowane ukierunkowanie na aspekt motoryczny i wirtuozowski prowadzi do pewnego ograniczenia przestrzeni dla retorycznego kształtowania frazy. W szczególności odczuwalny jest niedosyt momentów „oddechu”, które pozwoliłyby

na większe zróżnicowanie napięć i wyraźniejsze artykułowanie dramaturgii wewnętrznej utworu.

W efekcie interpretacja, choć efektowna i przekonująca w swoim żywiołowym charakterze, momentami sprawia wrażenie nadmiernie rozpędzonej, przez co traci część swojej wielowymiarowości wyrazowej.

W utworze „Warum?” z cyklu Fantasiestücke op. 12 Ayham Hammour prezentuje interpretację o wyraźnie introspektywnym i intymnym charakterze. Brzmienie fortepianu kształtowane jest z dużą kulturą i szlachetnością, a śpiewna linia melodyczna prowadzona jest w sposób naturalny i przekonujący, co pozwala uchwycić refleksyjny wymiar tej miniatury.

Całość ujęcia utrzymana jest na bardzo wysokim poziomie wykonawczym, z wyraźnym wyczuciem nastroju i stylistyki. Interpretacja sprzyja kontemplacyjnemu odbiorowi, budując atmosferę skupienia i delikatnej zadumy.

Z perspektywy szczegółu wykonawczego można jednak wskazać na możliwość jeszcze subtelniejszego zróżnicowania faktury, zwłaszcza w partii lewej ręki. Akordy towarzyszące, szczególnie na słabszych częściach taktu, mogłyby zostać ukształtowane z większą miękkością i dyskrecją, co dodatkowo pogłębiłoby transparentność faktury i wydobyło śpiewność głosu prowadzącego.

Uwagi te mają jednak charakter postulatywny i wynikają raczej z dążenia do ideału interpretacyjnego, całość wykonania pozostaje bowiem w pełni przekonująca i reprezentuje bardzo wysoki poziom artystyczny.

W utworze „Grillen” z cyklu Fantasiestücke op. 12 Ayham Hammour proponuje interpretację utrzymaną w wysokim standardzie wykonawczym, odznaczającą się pewnością techniczną oraz klarownością faktury. Strona pianistyczna pozostaje bez zarzutu, a przebieg muzyczny realizowany jest z dużą swobodą i kontrolą.

Jednocześnie sam charakter utworu, sugerowany już przez jego tytuł, implikuje większą zmienność, kapryśność i wyraziste kontrasty, które stanowią istotny element jego ekspresji. W interpretacji odczuwalny jest pewien niedosyt właśnie w zakresie tych skrajności, zarówno dynamicznych, jak i charakterologicznych.

Można odnieść wrażenie, iż wykonanie zmierza w kierunku ujednolicenia wyrazu, podczas gdy utwór ten szczególnie zyskuje przy silniejszym zaakcentowaniu jego niestabilności i zmienności nastrojów. W przypadku pianisty o tak wysokich kompetencjach wykonawczych można by oczekiwać jeszcze pełniejszego wykorzystania potencjału ekspresyjnego tej miniatury.

Uwagi te nie podważają jednak wysokiego poziomu interpretacji, która pozostaje przekonująca od strony technicznej i stylistycznej, wskazując jedynie na możliwość dalszego pogłębienia warstwy wyrazowej.

W utworze „In der Nacht” z cyklu Fantasiestücke op. 12 Ayham Hammour prezentuje interpretację o wyraźnie zaznaczonym temperamencie i dużym ładunku energii wykonawczej. Pianista operuje imponującą swobodą techniczną, z łatwością realizując wymagającą fakturę utworu, co nadaje wykonaniu charakter żywy i spontaniczny.

Interpretacja sprawia wrażenie ujęcia o wyraźnie koncertowym charakterze, w którym istotną rolę odgrywa bezpośredniość ekspresji oraz naturalna potrzeba komunikacji ze słuchaczem. W tym sensie wykonanie może być odbierane jako autentyczny wyraz osobowości artystycznej o dużym temperamencie i znacznym potencjale wirtuozowskim.

Uważam jednak, że tak silnie zaakcentowany pierwiastek spontaniczności prowadzi momentami do oddalenia się od precyzyjnego odczytania oznaczeń zawartych w tekście muzycznym, zwłaszcza w zakresie różnicowania dynamicznego. W efekcie niektóre kontrasty wpisane w strukturę utworu ulegają złagodzeniu lub przekształceniu na rzecz bardziej jednorodnego, ciągłego przebiegu narracji.

Interpretacja ta pozostaje jednak przekonująca jako całość, przede wszystkim dzięki swojej energii, naturalności i wysokiemu poziomowi wykonawczemu, ukazując wykonawcę jako artystę o silnej, wyrazistej osobowości.

W utworze „Fabel” z cyklu Fantasiestücke op. 12 Ayham Hammour prezentuje interpretację o wyraźnie zarysowanych kontrastach pomiędzy odcinkami wolnymi i szybkimi, co sprzyja czytelności formy oraz budowaniu narracyjnego charakteru tej miniatury.

Na szczególne podkreślenie zasługuje umiejętność różnicowania charakterów, dzięki której utwór nabiera wyrazistości i dramaturgicznej logiki. Interpretacja pozostaje przekonująca pod względem pianistycznym, ukazując dużą swobodę wykonawczą i kontrolę nad przebiegiem muzycznym.

Z perspektywy zgodności z zapisem kompozytora można jednak wskazać na pewien niedosyt w zakresie realizacji dynamiki w odcinkach szybszych. Fragmenty oznaczone jako *piano* nabierają w interpretacji bardziej zdecydowanego, miejscami ostrego charakteru, co prowadzi do przesunięcia ich wyrazu w stronę większej ekspresyjnej intensywności.

Można przypuszczać, iż nieco bardziej powściągliwe tempo oraz subtelniejsze ukształtowanie dynamiki pozwoliłyby na uzyskanie większej lekkości i finezji, lepiej korespondującej z zapisem oraz idiomem tej części cyklu.

W utworze „Traumes Wirren” z cyklu Fantasiestücke op. 12 Ayham Hammour prezentuje interpretację o dużej sile oddziaływania, wciągającą i sugestywną w swoim przebiegu. Wykonanie cechuje się znaczną swobodą techniczną oraz wysoką kulturą artykulacyjną, dzięki czemu nawet najbardziej złożone fragmenty zachowują klarowność i elegancję.

Na szczególne podkreślenie zasługuje szlachetność brzmienia oraz kontrola nad fakturą, które pozwalają uniknąć nadmiernej ostrości i chaosu, często pojawiających się w interpretacjach tego utworu. Całość sprawia wrażenie ujęcia przemyślanego i estetycznie wyważonego, co sprzyja komfortowi odbioru. Silniejsze zróżnicowanie akcentacyjne mogłoby

dodatkowo uwydatnić wewnętrzne napięcia i nadać interpretacji jeszcze większą ekspresyjną intensywność

W utworze zamykającym cykl Fantasiestücke op. 12 („Ende vom Lied”) Ayham Hammour prezentuje interpretację szczególnie przekonującą pod względem brzmieniowym i narracyjnym. Na pierwszy plan wysuwa się szlachetność dźwięku oraz wysoka kultura frazowania, które nadają całości charakter wyrafinowany i dojrzały. Wykonanie cechuje się dużą wrażliwością na barwę oraz umiejętnością budowania nastroju, dzięki czemu utwór zyskuje wymiar zamykającej refleksji, utrzymanej w duchu eleganckiej powściągliwości. Szczególne wrażenie sprawia operowanie dynamiką w rejestrze piano, które zostaje ukształtowane z dużą subtelnością i sugestywnością brzmieniową.

Z perspektywy analitycznej można wskazać na możliwość jeszcze pełniejszego zróżnicowania gradacji dynamicznej, zwłaszcza w relacji pomiędzy planami *piano* i *forte*

Zakończenie utworu stanowi jeden z najmocniejszych momentów całego cyklu. Dzięki wyciszeniu, skupieniu i jakości dźwięku interpretacja nabiera szczególnej siły oddziaływania, pozostawiając słuchacza w stanie wyraźnego estetycznego spełnienia.

Interpretacja cyklu Fantasiestücke op. 12 Robert Schumann w wykonaniu Ayhama Hammoura stanowi ujęcie spójne stylistycznie, oparte na wysokiej kulturze dźwięku oraz wyraźnie ukształtowanej wrażliwości brzmieniowej. Na pierwszy plan wysuwa się szlachetność tonu, umiejętność prowadzenia śpiewnej frazy oraz dbałość o jakość barwy, które szczególnie przekonują w utworach o charakterze lirycznym i introspektywnym.

Najpełniej walory te ujawniają się w miniaturach reprezentujących idiom „euzebiuszowy”, takich jak „Des Abends” czy „Warum?”, gdzie wykonawca buduje atmosferę skupienia i subtelnej refleksji, operując miękką kantyleną i wyważoną ekspresją. Również w utworze zamykającym cykl („Ende vom Lied”) osiąga efekt szczególnego wyciszenia i głębi brzmieniowej, tworząc przekonujące i estetycznie satysfakcjonujące zakończenie całości.

W utworach o charakterze bardziej żywiołowym i impulsywnym (m.in. „Aufschwung”, „In der Nacht”, „Traumes Wirren”) interpretacja eksponuje natomiast dużą swobodę techniczną oraz wyrazisty temperament wykonawczy. Pianista prezentuje imponujące możliwości w zakresie realizacji faktury oraz budowania energii przebiegu muzycznego, co nadaje wykonaniu charakter efektowny i koncertowy. Jednocześnie w obrębie całego cyklu można dostrzec pewną tendencję do preferowania ciągłości narracyjnej oraz estetycznego wyrównania przebiegu muzycznego, co w niektórych utworach prowadzi do ograniczenia wyrazistości kontrastów charakterologicznych i dynamicznych. Dotyczy to zarówno relacji pomiędzy skrajnymi „postaciami” schumannowskiego świata (Florestan i Eusebius), jak i bardziej szczegółowego poziomu artykulacji, akcentacji oraz gradacji dynamicznej.

W konsekwencji interpretacja, mimo swojej spójności i wysokiej jakości wykonawczej, nie w pełni wykorzystuje potencjał retoryczny i dramaturgiczny zawarty w zapisie kompozytora, szczególnie w utworach o bardziej kapryśnym, niestabilnym charakterze.

Całość ujęcia pozostaje jednak przekonująca i wartościowa artystycznie jako interpretacja konsekwentna, oparta na kulturze dźwięku i świadomym prowadzeniu narracji, ukazująca wykonawcę jako pianistę o wyraźnie ukształtowanej estetyce i dużej wrażliwości brzmieniowej.

Ocena osiągnięć artystycznych

Dorobek artystyczny Ayhama Hammoura należy ocenić jako bardzo bogaty i konsekwentnie rozwijany, zarówno w okresie przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora. Obejmuje on liczne recitale solowe oraz projekty kameralne realizowane w kraju i za granicą, w prestiżowych ośrodkach muzycznych (m.in. Wiedeń, Madryt, Teksas, Lugano) .

Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoki poziom repertuarowy prezentowanych programów. Habilitant konsekwentnie sięga po dzieła o dużym ciężarze gatunkowym i wykonawczym, w tym:

- Sonaty fortepianowe Siergieja Rachmaninowa
- Etiudy symfoniczne Roberta Schumanna
- Gaspard de la nuit Maurice'a Ravela
- Sonatę h-moll Ferencza Liszta

Dobór repertuaru świadczy o ambicji artystycznej oraz dojrzałości interpretacyjnej, a także o wyraźnym ukierunkowaniu na literaturę romantyczną i postromantyczną.

Na podkreślenie zasługuje również obecność repertuaru klasycznego (np. Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart), który w zestawieniu z literaturą późniejszą świadczy o świadomym budowaniu kontrastów stylistycznych w programach koncertowych.

Istotnym elementem działalności jest również aktywność międzynarodowa, obejmująca liczne występy w Europie i Ameryce Północnej, co potwierdza obecność habilitanta w międzynarodowym obiegu artystycznym.

Ocena osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych

Na szczególną uwagę zasługuje działalność fonograficzna, w tym nagrania wydane przez renomowane wydawnictwo DUX, obejmujące m.in.:

- utwory Roberta Schumanna (Sonata op. 11, Fantasiestücke op. 12)
- dzieła Siergieja Rachmaninowa (Etudes-tableaux op. 39, Sonata op. 28, Sonata op. 36)

Nagrania te mają charakter osiągnięć artystycznych o znaczeniu naukowym, stanowiąc spójne projekty interpretacyjne.

Uzupełnieniem tej działalności są:

- publikacje naukowe
- wystąpienia konferencyjne
- udział w organizacji wydarzeń naukowych

co pozwala postrzegać habilitanta jako artystę łączącego praktykę wykonawczą z refleksją teoretyczną.

Działalność pedagogiczna Ayhama Hammoura jawi się jako dynamiczna i wysoce efektywna, szczególnie biorąc pod uwagę jego wiek i etap kariery.

Na uwagę zasługują:

- liczne warsztaty pianistyczne w kraju i za granicą (USA, Kanada, Europa)
- aktywność w ramach programów międzynarodowych (np. Erasmus+)
- systematyczna praca z uczniami zakończona ich sukcesami konkursowymi

Szczególnie istotne są liczne nagrody uczniów na konkursach krajowych i międzynarodowych, w tym miejsca pierwsze i Grand Prix, co świadczy o wysokiej skuteczności dydaktycznej oraz umiejętności kształtowania młodych pianistów na wysokim poziomie artystycznym.

Ważnym elementem dorobku jest również działalność organizacyjna, obejmująca m.in.:

- funkcję wiceprezesa Międzynarodowego Stowarzyszenia Gloria Artis w Wiedniu
- współorganizację międzynarodowych konkursów pianistycznych i festiwali

Działalność ta wskazuje na aktywne uczestnictwo w kształtowaniu życia muzycznego, wykraczające poza własną działalność wykonawczą i dydaktyczną.

Całokształt działalności Ayhama Hammoura należy ocenić jako wszechstronny i dojrzały, obejmujący:

- znaczące osiągnięcia artystyczne
- aktywność naukowo-artystyczną
- skuteczną działalność dydaktyczną
- rozwiniętą aktywność organizacyjną

Dorobek ten spełnia w moim mniemaniu wymagania stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, ukazując habilitanta jako artystę kompletnego wykonawcę, pedagoga i organizatora życia muzycznego.

Konkluzja

Przedstawiony dorobek artystyczny, dydaktyczny i organizacyjny Ayhama Hammoura należy uznać za bogaty, spójny i dojrzały. Habilitant łączy działalność koncertową na wysokim poziomie z aktywnością pedagogiczną oraz zaangażowaniem w życie organizacyjne środowiska muzycznego.

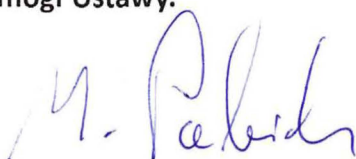
Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoki poziom artystyczny projektów fonograficznych, w tym nagrań utworów Roberta Schumanna, stanowiących przemyślaną i spójną propozycję interpretacyjną. Wykonania te ujawniają pianistę o wysokiej kulturze brzmienia, bardzo dobrej technice oraz wyraźnej świadomości stylistycznej.

Analiza dzieła artystycznego wskazuje na wykonawcę o wyrazistej osobowości muzycznej, preferującego spójność narracyjną i kontrolę formy. Zauważalna powściągliwość w zakresie skrajnych kontrastów wyrazowych stanowi element jego indywidualnego języka wykonawczego.

Działalność dydaktyczna oraz organizacyjna habilitanta potwierdza jego wysokie kompetencje pedagogiczne i istotną rolę w kształtowaniu życia muzycznego.

W mojej ocenie przedstawiony dorobek w pełni spełnia wymagania stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dlatego popieram wniosek o nadanie Ayhamowi Hammourowi tego stopnia.

Niniejszym stwierdzam, że habilitant spełnia wymogi Ustawy.

dr hab. Maciej Pabich